

Οικονομικές ανισορροπίες και πολιτική σταθεροποίησης

Η περίπτωση της Ιταλίας

Εισήγηση Ν. Γκαργκιάνα

Περίληψη

Στην Ιταλία, η μεσοπρόθεσμη στρατηγική για την προσαρμογή και τη σταθεροποίηση της οικονομίας άρχισε να εφαρμόζεται από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Την περίοδο εκείνη, η Ιταλία όπως και οι περισσότερες άλλες βιομηχανικές χώρες, αντιμετώπιζε οικονομική ύφεση και υψηλή ανεργία, που συνδυάστηκε με έξαρση του πληθωρισμού και υπέρμετρη αύξηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους. Κεντρική επιδίωξη της οικονομικής πολιτικής ήταν η μείωση του πληθωρισμού και ο περιορισμός των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα, ώστε να εξασφαλισθούν κατάλληλες συνθήκες για να επανέλθει η οικονομία σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, χωρίς πληθωρισμό, και να εξασφαλισθεί μονιμότερη κάμψη της ανεργίας σε ανεκτά επίπεδα.

Γενικά, οι οικονομικές επιδόσεις που επέτυχε η Ιταλία στα τελευταία πέντε ή έξι χρόνια, είναι από πολλές απόψεις ικανοποιητικές. Η οικονομία ξανάρχισε από το 1983 την ανοδική πορεία. Παράλληλα, αυξήθηκε το επίπεδο των επενδύσεων και της απασχόλησης και ο πληθωρισμός περιορίστηκε σημαντικά. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αυξήθηκε την περίοδο 1983-1987, με ετήσιους ρυθμούς 2,5-2,8%, αισθητά υψηλότερους από τον αντίστοιχο μέσο ετήσιο ρυθμό στις άλλες χώρες-μέλη της ΕΟΚ. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού άρχισε το 1981 και συνεχίστηκε σταθερά μέχρι το 1987. Αποτέλεσμα της εξέλιξης αυτής ήταν να περιορισθεί η αύξηση του δεικτή τιμών καταναλωτή στο 5% περίπου στο τέλος του 1987 από 21% που ήταν το 1980.

Η υποχώρηση του πληθωρισμού επετεύχθηκε με αντιπληθωριστική εισοδηματική πολιτική που απέβλεπε στη μείωση των πιέσεων από την πλευρά του κόστους εργασίας.

Η επιβράδυνση στο ρυθμό αυξήσεως του κόστους εργασίας ιδίως από το 1984 και μετά οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην τροποποίηση των κανόνων του συστήματος της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών ("scala mobile"). Το κύριο όμως βάρος της οικονομικής προσαρμογής έφερε η νομισματική και πιστωτική πολιτική και ασκήθηκε μετά την ένταξη της Ιταλίας στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Ο έλεγχος της πιστωτικής επέκτασης και του ρυθμού αυξήσεως της προσφοράς χρήματος έγινε σε κάποιο βαθμό με επιβολή άμεσων πιστωτικών ελέγχων. Σημαντικότερο όμως ρόλο έπαιξε η πολιτική επιτοκίων και η συναλλαγματική πολιτική. Ιδιαίτερα η εφαρμογή ευέλικτης πολιτικής επιτοκίων είχε σαν αποτέλεσμα τη βαθμιαία αύξηση των πραγματικών επιτοκίων, που έγιναν θετικά και ανταγωνιστικά σε σύγκριση με τα αντίστοιχα επιτόκια του εξωτερικού, από το 1981 και μετά. Παράλληλα, η ανελαστική συναλλαγματική πολιτική που ασκήθηκε δεν επέτρεπε την αύξηση του κόστους και των τιμών στην Ιταλία με ρυθμό ταχύτερο από τους ρυθμούς αύξησης των εμπορικών της εταίρων, να αντισταθμιστεί πλήρως από ανάλογη διολίσθηση της λιρέτας σε σχέση με τα ξένα νομίσματα. Αποτέλεσμα της "σκληρής" αυτής νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής ήταν να ενισχύσει την πίεση του ανταγωνισμού και να συμβάλει στην ορθολογικότερη οργάνωση και τον εκσυγχρονισμό του βιομηχανικού τομέα.